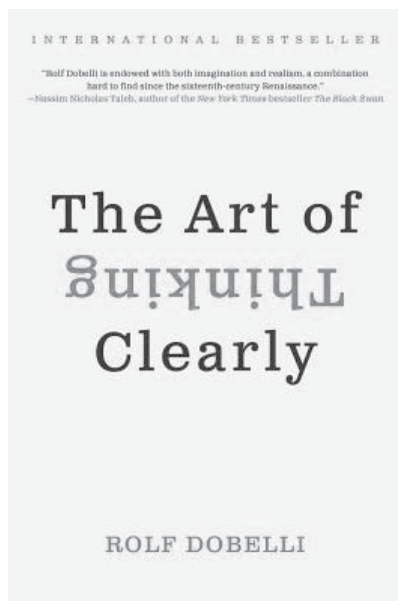

The art of thinking clearly

by

Rolf Dobelli

(translated by Nicky Griffin)

สำนักพิมพ์ Sceptre (2013)

หนังสือที่จะแนะนำว่าไม่ใช่หนังสือทางการบัญชี แต่เป็นหนังสือทางด้านวิทยาศาสตร์แห่งการเรียนรู้ (cognitive science) หรืออาจจะจัดเป็นหนังสือในหมวดจิตวิทยาที่ว่าด้วยพฤติกรรม การตัดสินใจและความผิดพลาดที่ผู้คนมักกระทำกัน โดยส่วนตัวแล้วเห็นว่าพวกเราเหล่านักบัญชีค่อนข้างจะดำเนินชีวิตและประกอบวิชาชีพอย่างเคร่งครัดภายใต้กรอบแห่งแม่บททางการบัญชีหรือมาตรฐานการสอบบัญชี และหลายต่อหลายครั้งมักจะละเลยไม่มองหันกลับมาสำรวจกระบวนการคิด การตัดสินใจบางประการในการทำงานของตนเองว่ามีความบกพร่องอะไรบ้าง

ผู้เขียนหนังสือคือคุณ Rolf Dobelli แนะนำตนเองในบทนำว่าเป็นผู้สนใจในปรัชญาของอริสโตเติลและสก็อต เคยเขียนนิยายสองเรื่อง แต่จากการได้ไปพบปะกับ Nassim Nicholas Taleb ผู้เขียนหนังสือขายดีเล่มหนึ่งชื่อ The Black Swan ทำให้เกิดความสนใจด้านวิทยาศาสตร์การเรียนรู้และทำการจดบันทึกเหตุการณ์และข้อสังเกตต่าง ๆ เชิงพฤติกรรมที่ได้พบในสังคมประมาณรวมระยะเวลา 5 ปีจนปรากฏเป็นหนังสือเล่มนี้ออกมา โดยที่ผู้เขียนหนังสือเป็นนักเขียนนวนิยาย

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำ ภาควิชาการบัญชี คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

และผู้ประกอบการ ผลงานของเขาจึงกลั่นกรองมาจากผลงานวิจัยของนักวิชาการและนักพฤติกรรมศาสตร์หลายคน ทั้งในอดีตและปัจจุบันที่ทำการศึกษาค้นคว้าตามระเบียบวิธีการวิจัยอย่างเป็นระบบ

เราจะได้เรียนรู้อะไรจากหนังสือเล่มนี้ คำตอบคือเราจะได้ข้อคิด 99 ข้อที่เป็นคำอธิบายแบบง่ายๆ จากตัวอย่างชีวิตจริงถึงปรากฏการณ์ทางจิตวิทยาที่ถือเป็นความผิดพลาดบกพร่องในการตัดสินใจของคนเรา (เรียกกันว่าอคติทางความคิด: cognitive biases) ไม่ว่าจะเป็นเรื่องปัญหาชีวิตส่วนตัวหรือในสถานการณ์การเจรจาต่อรอง การตัดสินใจทางธุรกิจหลายๆ ครั้ง ผู้เขียนออกตัวว่าการรวบรวมข้อคิดเหล่านี้ยังไม่สมบูรณ์ และอคติทางความคิดหลายๆ ข้อในหนังสือมีความเกี่ยวพันกันเป็นธรรมชาติเนื่องจากระบบประสาทในสมองคนเรามีความเชื่อมโยงกันอย่างสลับซับซ้อน

ลองเริ่มต้นจากบทแรก ที่ตั้งชื่อบทว่า “ทำไมคุณควรแวะไปสุสาน” ทั้งนี้เพราะเรามักจะจดจำแต่เรื่องราวของผู้ที่ประสบความสำเร็จจนหลงลืมไปว่าคนที่ล้มเหลวมีมากกว่ามากมายหลายเท่า พฤติกรรมเหล่านี้ตามไปเช่นการเปิดร้านค้าแพอาจเป็นปรากฏการณ์หนึ่งที่สะท้อนสิ่งที่เรียกว่า Survivorship bias ได้เป็นอย่างดี มีก็ร้านกาแฟที่ประสบผลสำเร็จ และมีก็ร้านกาแฟที่ล้มเหลวไม่เป็นท่า ผู้เขียนเตือนสติ การแวะไปสุสานเหมือนเป็นการเตือนสติว่าบุคคลที่ล้มเหลวและล้มตายไปโดยที่ไม่มีใครรู้ก็อาจมีเป็นจำนวนมาก

อีกสักสองสามข้อคิดที่น่าสนใจ บัลด่านผู้อ่าน ในบทที่สาม “ทำไมคุณเห็นรูปร่างในก้อนเมฆ” นี่เป็นสิ่งที่เรียกกันว่า Clustering Illusion กล่าวโดยสรุปคือเมื่อพยายามพิจารณาแบบแผนในสิ่งต่างๆ (pattern recognition) เรามักจะมีความรู้สึกอู่ไปหวนคืนไป (oversensitive) ข้อคิดคือให้ตั้งความสงสัยไว้ก่อน ถ้าคุณคิดว่าได้เจอแบบแผน

บางอย่างเข้าให้คิดเสียว่าเป็นเรื่องบังเอิญ หรือถ้าหากว่าดูจะเป็นแบบแผนที่ไม่ควรมองข้าม ถ้าเป็นเช่นนั้นให้เก็บข้อมูลและทดสอบทางสถิติดูเพื่อความมั่นใจ อย่าเพิ่งปักใจเชื่อจนสรุปอะไรไปล่วงหน้า

48 ที่ว่า “ทำไมประสบการณ์เป็นวัฏจักร ต่อการใช้ดุลพินิจ” นับว่าน่าสนใจทีเดียว ตัวอย่างง่ายๆ ถ้าเราไปทานผลไม้หรืออาหารอะไรสักอย่าง หนึ่งก็เกิดการไม่สบายแน่นอนว่าเราย่อมเข็ดขยาดและมีความหวาดระแวงอาจไม่กล้าทานอีกต่อไป ทั้งที่บางครั้งต่อไปที่เราทานผลไม้หรืออาหารนั้นอาจสร้างความสะดวกสบายให้แก่เราก็เป็นไปได้ ผู้เขียนได้หยิบยกตัวอย่างของ Mark Twain มาปิดท้ายบทนี้ที่น่าสนใจยิ่ง ดังว่า “We should be careful to get out of experience only the wisdom that is in it - and stop there; lest we be like the cat that sits down on a hot-stove lid. She will never sit down on a hot stove-lid again - and that is well; but also she will never sit down on a cold one anymore.”

มาถึงจุดนี้ผู้อ่านหลายคนคงอยากไปหาซื้อหนังสือเล่มนี้มาอ่านประเทืองปัญญากันแล้ว

หนังสือเล่มนี้มีความน่าสนใจอย่างยิ่ง เป็นการรวบรวมประเภทของอคติทางความคิด (cognitive biases) ได้มากที่สุดที่เคยเห็นมา บทแต่ละบทมีความสั้น กระชับ ดังนั้นคุณจะเลือกอ่านบางบท (ข้อคิด) และหยุดไปค่อยกลับมาอ่านบท (ข้อคิด) อื่นวันหลังได้อย่างไม่มีปัญหาใด หวังว่าหนังสือเล่มนี้จะเตือนสติให้เราทบทวนตนเองเป็นระยะกับเหตุการณ์ต่างๆ ที่ผ่านเข้ามาในชีวิตว่าเราคิดอย่างไร เราอาจตกหลุมพรางอคติทางความคิดบางอย่างบางประการ และจะได้ถูกคิดเลือกหนทางการตัดสินใจอันใหม่ที่เป็นการตัดสินใจที่ดีขึ้นกว่าเดิม ขอให้ทุกท่านได้รับประโยชน์ครับ